

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS**isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-3/19/3971 Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.**

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni õigusedirektor Raavo Palu peadirektori ülesannetes
Otsuse tegemise aeg ja koht	13.11.2019 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	01.11.2019 (registreeritud 04.11.2019)
Vaidlustatav haldusakt või toiming	Andmekaitse Inspektsiooni 11.10.2019 menetluse lõpetamise teade nr 2.1.-1/19/126 (toiming)

[Eraisik]

Vaide esitaja Volitatud esindaja:
Advokaadibüroo Supremia
vandeadvokaat Tarvo Lindma
tarvo.lindma@supremia.ee

RESOLUTSIOON:**Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 2 alusel otsustan:****rahuldada vaie täielikult ning uuendada järelevamenetlus isikuandmete asjas.****VAIDLUSTAMISVIIDE:**

Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse halduskohtusse.

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. Luminor Pank AS (edaspidi: Pank) teatas vaide esitajale 14.09.2019 teatega arvelduskonto lepingu ülesütlemisest ja konto sulgemisest alates 16.11.2018.
2. Vaide esitaja pöördus 20.09.2018 lepingulise esindaja kaudu Panga poole, paludes selgitada ja põhjendada lepingu ülesütlemist. Pank keeldus selgituste andmisest, mistõttu vaide esitaja pöördus 05.10.2018 lepingulise esindaja kaudu uuesti Panga poole, paludes mh edastada vaide esitajale teave kõigist Panga valduses olevatest vaide esitaja isikuandmetest ning nende töötlemisest. Pank esitas 01.11.2018 vastuse koos „*inglise keelse isikuandmete piiratud ulatuses väljavõttega*“. Lepingulise esindaja e-kirja peale esitas pank 16.11.2018 vastuse ning vähesel määral täiendatud isikuandmete inglise keelse ülevaate.
3. Vaide esitaja leidis, et Pank ei olnud täitnud isikuandmete kaitse üldmäärusest (IKÜM)

tulenevat kohustust väljastada andmesubjektile täielik ülevaade ja koopia töödeldavatest isikuandmetest (nt vaide esitaja kontode ja krediitkaartide väljavõtteid, Pangale esitatud avaldusi, taotlusi ja sõlmitud lepinguid jne).

4. Vaide esitaja esitas oma volitatud esindaja vahendusel 09.01.2019 kaebuse Andmekaitse Inspeksioonile (AKI) seoses Panga tegevusega.

5. AKI lasi vaide esitajal ühe puuduse ära kõrvaldada, mida tehti 23.01.2019 (registreeritud dokumendihaldussüsteemis 24.01.2019). Pangale esitati 31.05.2019 järelepärimine, millele vastati 14.06.2019.

6. Selle järel menetlus lõpetati 11.10.2019 menetluse lõpetamise teatega nr 2.1.-1/19/126. Lõpetamise teate sisu ja põhjendused:

„Andmekaitse Inspeksioonile on kaebuse esitanud [Eraisik], kelle arvates on Luminor Bank AS ebaseaduslikult üles öelnud tema arvelduskonto lepingu ning ei ole väljastanud talle kogu panga valduses tema kohta olevat teavet. Kaebaja taotleb 1) kohustada Luminor Bank AS-i väljastama kõik [Eraisiku] poolt küsitud tema isikuandmed; 2) teostama järelevalvet Luminor Bank AS-i isikuandmete töötlemise õiguspärasuse üle. Kaebaja ja panga vahelised erimeelsused said alguse sellest, et pank ütles 14.09.2018 üles kaebaja arvelduskonto lepingu. Kaebaja on pöördunud pank, paludes edastada teavet kõigist tema kohta Luminori valduses olevatest andmetest ning leiab kaebuses, et ei ole pangalt saanud ammendavat vastust. Selgitan kõigepealt, et Andmekaitse Inspeksioon käsitleb kaebusest üksnes isikuandmete töötlemisega seonduvat. Seda, kas pangal oli õigus arvelduskontot sulgeda, inspeksioon hinnata ei saa.

Alustasin isikuandmete kaitse seaduse § 56 lg 3 punkti 8 alusel järelevalvemenetlust, tehes pangale järelepärimise. Pank vastas sellele 14.06.2019. Alljärgnevalt on esitatud inspeksiooni küsimused ja panga vastused nendele.

1. Kas pangal on veel kaebaja 05.10.2019 päringus küsitud isikuandmeid, mis on jäänud väljastamata?

Luminor Bank AS on väljastanud [Eraisikule] (edaspidi tekstis nimetatud ka kas andmesubjekt või kaebaja) vastused kahele andmesubjekti poolt edastatud päringule.

05.10.2018 on kaebaja poolt esitatud päring andmetöötlemise kohta, millele on pank andnud vastuse 01.11.2018.a

16.11.2018 esitas Luminor Bank AS vastuse kaebaja täiendavale päringule, mis esitati andmesubjekti poolt 07.11.2018.a

Luminor Bank AS on kaebajale väljastanud informatsiooni kaebaja isikuandmete töötlemise kohta vastavalt tema poolt esitatud päringutele ja ulatuses, mis on vastavuses Eesti Vabariigi õigusaktidega.

2. Missuguse eelnimetatud päringus küsitud teabe väljastamine on keelatud rahapesu ja terrorismi tõkestamise seaduse tõttu?

Vastavalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) §-ga 51 on keelatud isikut, selle isiku tegelikku kasusaajat, esindajat või kolmandat isikut teavitada nende kohta rahapesu andmebüroole esitatud teatest, sellise teate esitamise plaanist või esitamise toimumisest ning rahapesu andmebüroo poolt käesoleva seaduse §-de 57 ja 58 alusel tehtud ettekirjutusest või kriminaalmenetluse alustamisest.

Vastavalt krediidasutuste seaduse (KAS) § 89³ ei kohaldata krediidasutuste suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artiklites 15 ja 17–21 sätestatud kohustusi selliste isikuandmete, sealhulgas asukohaandmete suhtes ning sellises ulatuses, mida krediidasutus töötleb:

1) monitooringu ärisuhte seire teostamisel rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärgil;

2) maksepettuste ja turukuritarvituste tõkestamise eesmärgil;

3) turvanõuete täitmise ning riskijuhtimise meetmete rakendamise eesmärgil.

Tulenevalt eeltoodud regulatsioonidest ei esita Luminor Bank AS mitte ühelegi andmesubjektile andmesubjekti andmetega tutvumise päringu raames infot Rahapesu Andmebüroo poolt tehtud päringute ja panga enda sisemiste protsesside ja tegevuste kohta (sh sisemised kliendi-põhised

analüüsid ja riskihinnangud), mis on suunatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele.

3. Kas pank on kaebaja andmeid edastanud kolmandatele isikutele või saanud neid kolmandatelt isikutelt?

Oma tegevuses saab ja edastab pank andmeid erinevatelt kolmandatelt isikutelt, kelleks on Rahapesu Andmebüroo, Finantsinspeksioon, panga välisaudiitorid, panga volitatud töötajad (nt maksesüsteemi osalised, rahvusvahelised kaardiorganisatsioonid, korrespondentpangad jms), Creditinfo Eesti AS poolt hallatav andmebaas, RIK poolt hallatav e-aresti süsteem.

Luminor Bank AS ei salvesta sellist infovahetust ja ka saadud andmeid eraldi iga kliendi ja kolmanda isiku lõikes eraldi andmete kogumina, kuivõrd selliseks info talletamiseks puudub Luminor Bank AS-l vajadus ning seega ka eesmärk ning õiguslik alus. Konkreetse kliendi kliendifailis andmevahetuse kohta kolmandate isikutega andmeid ei ole säilitatud.

Arvestades kaebaja poolt kasutatud pangateenuste sisu ja mahtu ja pikaajalisust on suur tõenäosus, et panga poolt on kaebaja andmeid kolmandatele isikutele edastatud ja andmeid kolmandatelt isikutelt ka saadud.

Kuid andmete säilitamiseks eesmärgi ja õigusliku aluse puudumisel ei ole Luminor Bank AS selliseid andmeid säilitanud ja seetõttu konkreetseid andmeid andmeedastuse kohta Teile edastada ei saa.

4. Kas kaebajale on konkreetselt teada antud, kellele tema andmeid on edastatud ja kellelt neid on saadud? Kui vastus on eitav, põhjendada seda.

Üldinfo kolmandate isikute kohta, kellele Luminor Bank AS isikuandmeid edastab ja kellelt ta neid saab, on toodud Luminori isikuandmete töötlemise korras, mis on avalikustatud Luminor Bank AS kodulehel koos volitatud töötajate nimekirjaga (<https://www.luminor.ee/ee/tingimused#isikuandmete-tootlemine>). Kaebajale on edastatud vastav info e-posti teel vastavate tingimuste kinnitamisele eelnevalt mais 2018.a.

5. Kas pank on teinud kaebaja kohta päringuid kolmandatele isikutele ja kas kolmandad isikud on teinud päringuid kaebaja kohta? Kas kaebajat on sellest teavitatud?

Selgitus kattub punktides 3 ja 4 antud selgitustega.

Täiendavalt juhime tähelepanu asjaolule, et lisaks Andmekaitse Üldmäärusele reguleerib krediitiasutuste tegevust ka krediitiasutuse seadus, mis seab ranged nõuded pangasaladusega kaitstud kliendi kohta käiva teabe avalikustamisele. Seetõttu erinevad päringud, mida pangad saavad seoses kliendiandmete avaldamisega, on pangale vastamiseks kohustuslikud ja ulatuses, mis on lubatud vastavalt KAS vastavale regulatsioonile.

Krediitiasutusel on kohustus järgida RahaPTS poolt seatud piiranguid klientide teavitamise osas õiguskaitseorganite poolt esitatud päringute osas.

Andmekaitse Üldmääruse art 14 lg 5 alusel ei ole krediitiasutustel kohustust ja ka õigust selliste päringute osas andmesubjekte teavitada.

6. Kas kaebaja on küsinud kontode ja krediitkaartide väljavõtteid? Kas kaebajal endal on neile juurdepääs piiratud?

Luminor Bank AS ei väljasta kontode väljavõtteid ega ka krediitkaardi väljavõtteid päringute vastustes mis esitatakse isikuandmete töötlemise ja kogumise kohta. Eelnimetatud väljavõtetega on võimalik andmesubjektil tutvuda internetipanga vahendusel või tellides nimetatud väljavõtteid kontode ja krediitkaartide kohta panga kontorist vastavalt panga hinnakirjas sätestatud tasude tasumisel.

Kaebaja omas ligipääsu nimetatud andmetele internetipanga vahendusel kuni kontolepingu ülesütlemiseni ja konto sulgemiseni 16.11.2018.a. Pärast nimetatud tähtpäeva on kaebajal

võimalik konto väljavõtteid saada panga kontorist.

7. Kas kaebaja kohta on tehtud profiilianalüüse, automatiseeritud otsuseid? Profiilianalüüse ja automatiseeritud otsuseid kasutab Luminor Bank AS üldjuhul erinevate riski haldamise meetmete rakendamiseks, sh riskiprofiili määramiseks. Täpsem info on toodud eelviidatud Isikuandmete töötlemise korras.

Kui andmesubjekti osas tehakse automatiseeritud otsus, mis toob kaasa andmesubjektile märkimisväärse mõju, siis andmesubjekti sellest ka teavitatakse ja antakse võimalus nõuda otsuse ülevaatamist töötaja poolt. Luminor Bank AS pole säilitanud infot selle kohta, kas konkreetse kliendi osas on automatiseeritud otsust tehtud. Kaebaja kohta ei ole tehtud profiilianalüüse, v.a need mis on vaja krediidiotsusteks ja riskiprofiili määramiseks.

8. Kui eelmise küsimuse vastus on jaatav, kas kaebajale on antud sellest isikuandmete kaitse üldmääruse art 15 lg 1 punkti h kohast teavet?

Nagu selgitasime, siis automatiseeritud otsuste tegemise korral oleks andmesubjekti kooskõlas artikliga 22 lõige 1 ja 4 teavitatud pärast otsuse tegemist.

Profiilianalüüside osas selgitame, et kooskõlas KAS §§-ga 89.3 ja 58 lg 6 ei ole pank kohustatud riskijuhtimise ja krediidiotsuste põhjendusi ja profileerimise loogikaid klientidele selgitama, kuivõrd selline tegevus seaks ohtu riskijuhtimise eesmärkide saavutamise.

9. Missugustes asjassepuutuvates seadustes on Eesti piiranud isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud õigusi ja kohustusi, millele viitate kaebajale vastates (6.11.2018 nr 7-1.8/xxxx viimane lause).

Viited asjasse puutuvatele seadustele on toodud eelmiste punktide vastustes ja kaebaja osas on eelkõige asjakohasteks säteteks KAS §§ 58 ja 89.3 ja RahaPTS § 51.

10. Kas isikuandmete väljastamine inglise keeles on tavapärane praktika või on see kaebaja keele-eelistus?

Tulenevalt asjaolust, et andmesubjekt on Luminor Bank AS-ile enda kliendisuhete jooksul teada andnud, et tema eelistatud kommunikatsioonikeel on inglise keel, on vastuse andmisel võimalikult suures ulatuses järgitud kliendi poolt taotletud suhtluskeele valikut.

11. Palun esitada omapoolne seisukoht, millist osa päringust käsitlete andmesubjekti õigusena tutvuda oma isikuandmetega.

Esitatud küsimuse sisu vajaks Teie poolset täiendavat selgitust.

Kooskõlas Andmekaitse Üldmääruse artikliga 15 on andmesubjektile antud õigus oma isikuandmetega tutvuda. Nimetatud andmesubjekti õiguse teostamine on piiratud üldmääruse art 15 lõikes 4 sätestatud üldise piiranguga (andmesubjekti õigused ei tohi kahjustada teiste isikute õigusi ja vabadusi) ja juba eelviidatud Eesti Vabariigi õigusaktidest tulenevate piirangutega. Selgitused, kuidas Luminor Bank AS selliseid piiranguid andmesubjektide osas rakendab, põhjendasime juba eelnevates punktides.

Panga eesmärgiks on tagada igakülgset klientide isiklike ja finantsiliste õiguste kaitse ning Andmekaitse Üldmääruse nõuetekohane rakendamine on osa sellest.

Andmekaitse Inspeksiooni seisukoht

Kaebaja on seisukohal, et andmetöötleva ei ole täitnud üldmäärusest tulenevat kohustust väljastada andmesubjektile täielik ülevaade ja koopia isikuandmetest.

Andmesubjektile tema isikuandmete töötlemisest teabe väljastamine on reguleeritud IKÜM artiklis 15. Selle kohaselt on isikul õigus saada kinnitus, et tema andmeid töödeldakse ning saada järgmist teavet:

- a) töötlemise eesmärk;*
- b) asjaomaste isikuandmete liigid;*
- c) vastuvõtjad või vastuvõtjate kategooriad, kellele isikuandmeid on avalikustatud või avalikustatakse, eelkõige kolmandates riikides olevad vastuvõtjad või rahvusvahelised organisatsioonid;*
- d) kui võimalik, siis kavandatav isikuandmete säilitamise ajavahemik või, kui see ei ole võimalik, sellise ajavahemiku määramise kriteeriumid;*
- e) teave õiguse kohta taotleda vastutavalt töötlejalt andmesubjekti puudutavate isikuandmete parandamist, kustutamist või töötlemise piiramist või esitada vastuväide sellisele isikuandmete töötlemisele;*
- f) teave õiguse kohta esitada kaebus järelevalveasutusele;*
- g) kui isikuandmeid ei koguta andmesubjektilt, siis olemasolev teave nende allika kohta;*
- h) teave artikli 22 lõigetes 1 ja 4 osutatud automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemise kohta ning vähemalt nendel juhtudel sisuline teave kasutatava loogika ja selle kohta, millised on sellise töötlemise tähtsus ja prognoositavad tagajärjed andmesubjekti jaoks.*

Pank on kaebajale esitanud teabe tema isikuandmete töötlemisest esmalt 01.11.2018 ning täiendatult äriühingute teabega 16.11.2018. Nendes on loetletud, millised isikuandmed pangal on, selgitatud nende kogumise ja töötlemise eesmärgid, säilitamist ja seda, kellele võidakse andmeid edastada. Samuti on juhatatud panga kodulehel oleva teabe juurde, kust saab täpsemat teavet tingimustest, sh isikuandmete töötlemise põhimõtetest.

Pank on 01.11.2019 vastuses kaebajale selgitanud, et on isikuandmete töötlemise andmeid edastanud ulatuses, milleks andmetöötleja on kohustatud tulenevalt IKÜM artiklitest 13-15. Nõustun pangaga, et sellega on ta täitnud andmesubjekti tema andmete töötlemisest teavitamise kohustuse.

Kaebaja heidab pangale ette, et talle ei ole edastatud kontode ja krediitkaartide väljavõtteid; Luminorile esitatud avaldusi, taotlusi ning sõlmitud lepinguid ega nende sisu (kuupäevad, sisu, eesmärk jne); igasugust kliendi käitumist iseloomustavat ning analüüsisivat informatsiooni; kaebajat puudutavat sisemise infovahetuse informatsiooni; informatsiooni kaebaja poolt panka tehtud pöördumiste (telefonikõned, e-mailid jmt) ning nende sisu ja Luminorilt saadud vastuste kohta; ei ole kirjeldanud, kas ja milliseid otsuseid ning millise loogika ja põhjenduste alusel on tehtud automatiseeritud andmetöötluse kaudu; ei ole selgitatud, milliste andmete väljastamisest millise siseriikliku seaduse alusel on keeldutud.

Enamus eelnimetatud dokumentidest ja teabest (Luminorile esitatud avaldused, taotlused, sõlmitud lepingud, tehtud kõned, saadetud e-mailid jne) on kahepoolsed, st need on olemas ka kaebajal. Selgitan, et IKÜM art 13 lg 4 ja art 14 lg 5 punkti a kohaselt ei pea andmesubjektile isikuandmete töötlemise teabe hulgas andma teavet, mis tal juba olemas on.

16.11.2019 vastuses on pank kaebaja tähelepanu juhtinud sellele, et siseriikliku seadusega on krediitdiasutustele tehtud erisusi andmesubjektile isikuandmete töötlemise teabe väljastamise osas. Tõsi, selles vastuses ei ole viidatud konkreetsele seadusesättele ega selgitatud selle sisu, mistõttu võib vastus jääda arusaamatuks. Täpsemalt on selle, millal võib piirata andmesubjekti õigust saada teavet oma isikuandmete töötlemise kohta, pank lahti kirjutanud inspeksiooni järelepärimise teisele küsimusele vastates (vt eespool). Nimelt sätestab krediitdiasutuste seaduse § 89³, et krediitdiasutuse suhtes ei kohaldata IKÜM artiklites 15 ja 17–21 sätestatud kohustusi selliste isikuandmete, sealhulgas asukohaandmete suhtes ning sellises ulatuses, mida krediitdiasutus töötleb: 1) monitooringu ärisuhte seire teostamisel rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärgil; 2) maksepettuste ja turukuritarvituste tõkestamise eesmärgil; 3) turvanõuete täitmise ning riskijuhtimise meetmete rakendamise eesmärgil.

Kuna krediitiasutuste seaduses on isikuandmete töötlemise osas kehtestatud erisus, on pangal seaduslik alus keelduda teabe avaldamisest rahapesu ja terrorismi tõkestamise eesmärgil tehtava andmetöötluse osas.

Kaebaja märgib: üksnes piiratud ulatusega ja üldistusastmega isikuandmete väljastamine on muutnud sisutuks ka andmete ülekandmise võimaluse eesmärgi ja mõtte.

Selgitan, et andmesubjekt ei saa mitte igasuguste andmete ülekandmist nõuda. Tulenevalt IKÜM artikli 20 lõikest 1 saab nõuda selliste andmete ülekandmist, mida andmesubjekt on andmetöötlejale ise esitanud kas nõusoleku alusel või lepingu sõlmimiseks ja täitmiseks ning mida töödeldakse automatiseeritult. Sama artikli neljas lõige sätestab, et andmete ülekandmine ei tohi kahjustada teiste isikute õigusi ja vabadusi. Praegu ei ole teada, et kaebaja oleks andmete ülekandmist taotlenud ja pank sellest keeldunud, mistõttu sellel pikemalt ei peatuta.

Kaebaja märgib, et Luminorilt saadud andmete maht ei ole võrreldav näiteks Facebookilt saadud andmemahuga. Selgitan, et andmete maht, mis vastutav andmetöötleja peab andmesubjektile andma, ei sõltu sellest, kuidas väljastavad teavet teised andmetöötlejad. Oluline on, et andmetöötleja järgiks isikuandmete töötlemisel Euroopa isikuandmete kaitse üldmääruses, Eesti isikuandmete kaitse seaduses ja valdkondlikes eriseadustes sätestatud.

Kaebaja ei pea õiguspäraseks ka seda, et talle on isikuandmed väljastatud inglise keeles. Väidetavalt ei ole kaebaja seda palunud ning kaebaja esindaja on panka pöördunud eesti keeles. Kaebuse esitaja palub Andmekaitse Inspeksioonil teha Luminorile ettekirjutus ning kohustada väljastama kaebuse esitajale ning teistele andmesubjektidele eestikeelseid vastuseid, kuna keeleseaduse § 17 lg 1 järgi on kaupade ja teenuste tarbijal õigus eestikeelsele teabele ja teenindamisele tarbijakaitse seaduse alusel.

Juhin siinjuures tähelepanu, et panga poolt kaebajale väljastatud teabe alajaotuses A on kliendi pangaga suhtlemise keele-eelistusena märgitud inglise keel. Kaebusele ei ole lisatud dokumente, kust nähtuks, et kaebaja on oma keele-eelistust muutnud või palunud teavet eesti keeles. Kui kaebaja soov on saada eestikeelset teavet, saab ta alati pangalt andmete muutmist taotleda. Selgitan ka, et Andmekaitse Inspeksiooni pädevuses on küll järelevalve isikuandmete kaitse nõuete täitmise üle, kuid mitte keeleseaduse täitmise üle. Viimase üle teostab järelevalvet Keeleinspeksioon. Seega ei saa Andmekaitse Inspeksioon teha pangale ettekirjutust eestikeelse teabe väljastamiseks. Lisan, et isikuandmete töötlemisel on üheks nõudeks, et andmesubjektile antav teave peab olema selge ja arusaadav (IKÜM art 12 lõige 1). See, kui pank on andnud (välismaalasele) võimaluse valida, millises keeles ta soovib suhelda, ei piira kuidagi tema õigusi, vaid aitab kaasa teabe arusaadavusele.

Eeltoodut arvestades leian, et Luminor Bank AS on kaebajale väljastanud tema isikuandmete töötlemise kohta teavet IKÜM-s sätestatud mahus, mistõttu lõpetan järelevalvemenetluse.“

VAIDE ESITAJA NÕUE ja SELETUS:

Käesolevaga palume:

1. Tunnistada kehtetuks Andmekaitse Inspeksiooni 11.10.2019 haldusakt (teade) nr 2.1.-1/19/126 menetluse lõpetamise kohta;

2. Lahendada uuesti [Eraisiku] poolt 09.01.2019 esitatud sekkumistaotlus (kaebus).

[Eraisik] (edaspidi Kaebaja) pöördus AKI poole 09.01.2019.a. kaebusega, milles palus kohustada Luminor Bank AS-i (edaspidi Pank) väljastama kõik Kaebaja isikuandmed ning teostada järelevalvet Panga poolt isikuandmete töötlemise õiguspärasuse üle.

Kaebaja oli seisukohal, et Pank ei olnud Kaebaja 5.10.2018 päringule korrektselt vastanud ega väljastanud Kaebajale kõiki Panga käsutuses olevaid isikuandmeid, kuigi oli selleks seadusega kohustatud.

Korduvate meeldetuletuste järel esitas AKI alles 11.10.2019 Kaebajale haldusakti (teate) nr 2.1.-1/19/126 (edaspidi Teade), milles asus seisukohale, et Pank on väljastanud Kaebajale tema isikuandmete töötlemise kohta teavet IKÜM-s sätestatud mahus ja lõpetas

järelevamenetluse.

Vaide esitamise õigusest. Kuna AKI tõi Teates enda hinnangu Panga poolt Kaebaja isikuandmete töötlemise kohta info andmisele ning nentis rikkumiste tuvastamata jätmist, on sisuliselt keeldunud järelevamenetluse raames Kaebaja taotletud meetmete rakendamisest. Seega on tegemist haldusmenetluse lõpetamisega sisulisel põhjusel, mis on võrdväärne haldusakti andmisest sisulise keeldumisega. HMS § 43 lg 2 järgi on keeldumine haldusakti andmisest käsitatav haldusaktina (vt ka Riigikohtu 23.03.2016 otsus nr 3-3-1-85-15, p 11; 22.10.2014 otsus nr 3-3-1-42-14). Seega on Kaebajal õigus esitada vaie Teate kui haldusorgani haldusakti peale.

Vaide sisuline põhjendus. AKI leiab, tuginedes Panga poolt esitatud vastusele, et kuivõrd krediidasutuste seaduse §-s 89³ on krediidasutustele ette nähtud erand IKÜM artiklites 15 ja 17-21 sätestatud kohustuste täitmisest, siis oli Pangal seaduslik alus keelduda teabe avaldamisest rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärgil tehtava andmetöötamise osas.

Esiteks on Pank ilmselgelt pahatahtlikult eksitanud AKI-t ning kahetsusväärset on AKI ka seeläbi eksitusse sattunud. Nimelt ei kehtinud Kaebaja poolt Pangale tehtud teabenõude ajal (5.10.2018 päring) ning Panga poolt Kaebajale piiratud ulatuses isikuandmete väljastamise ja seega osalise väljastamata jätmise ajal (1.11.2018 ja 16.11.2018) KAS § 89³, mistõttu ei saanud Pank isikuandmete väljastamata jätmise hetkel sellele tugineda (ega tuginenudki). KAS § 89³ jõudis krediidasutuste seadusesse alles isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadusega (vastu võetud 20.02.2019, jõustunud 15.03.2019) ning kuni selle hetkeni kehtinud KAS redaktsioonis (jõustunud 23.05.2018) analoogset andmesubjekti õiguste piirangut ei eksisteerinud. Küll aga kehtisid otsekohalduva IKÜM artiklid 15 ja 17-21, mis mh kohustasid andmete töötajat väljastama andmesubjektile kõik tema kohta kogutud isikuandmed.

Seega on ka AKI poolt Teates esitatud õiguslik põhjendus alusetu ning see on viinud selgelt kaalutusõiguse väärteostamiseni – puudub õiguslik võimalus jaatada, et AKI on teostanud korrektselt kaalutlust, kuna on tuginenud kaalutluse teostamisel õigusnormile, mis Kaebajale andmete väljastamisest keeldumise hetkel ei kehtinudki. Kaebaja rõhutab, et AKI kohustus oli anda hinnang Panga tegevusele andmete väljastamisest keeldumisel ja keeldumist ei saa õigustada ega põhjendada sellise keeldumist võimaldava õigusnormiga, mis keeldumise hetkel ei kehtinud.

Teiseks ei ole AKI üleüldse tuvastanud, milliseid, väljastamata jäetud isikuandmeid Pank Kaebaja osas valdab. Ei ole võimalik isikuandmete väljastamata jätmise peale esitatud sekkumistaotlust menetleda, tegemata kindlaks, milliseid isikuandmeid Pank üleüldse Kaebaja suhtes valdab ja millede väljastamisest ta keeldub. Panga vastusest AKI-le on selge, et Pank töötleb Kaebaja osas mingeid täiendavaid, Kaebajale väljastamata isikuandmeid, kuid keeldus nende väljastamisest, viidates (õigustamatult) KAS §-le 89³. Kaebajal puuduvad võimalused teada saada, milliseid isikuandmeid on Pank tema kohta kogunud, kuidas neid töödeldud ning milliseid uusi isikuandmete kogumeid loonud (analüüsid, hinnangud jne), kuid selle saab välja selgitada AKI menetluse käigus. Seda aga AKI teinud ei ole, vaid on tuginenud pelgalt Panga poolt esitatud vastustele (sh Panga poolt osundatud õigusnormidele, mis vaidlusalusel ajahetkel ei kehtinudki). Seega isegi kui asuda seisukohale, et Pangal oli või on sisuline õigus teatud andmete väljastamisest keelduda, siis selleks, et hinnata, kas Panga keeldumine oli õiguspärane, oleks pidanud AKI välja selgitama ja kontrollima Pangal olevate andmete sisu. Ilma seda tegemata puudus AKI-l võimalus jõuda sisuliselt õige järelduseni, et vaidlusaluste andmete näol oli tegemist andmetega, mille väljastamisest oli keeldumine lubatav. Seega ei ole AKI menetlust sisuliselt läbi viinud. Järelevamenetlus ei saa olla formaalne, vaid peab olema sisuline.

Kolmandaks on nii Pank kui ka AKI teinud üldsõnalise viite isikuandmetele, mis seonduvad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega, kuid ei ole võtnud mingitust seisukohta muude Kaebaja isikuandmete osas, mida Pank on ilmselgelt kogunud ja töödeldud, et otsustada Kaebaja krediidivõimelisuse üle jmt.

Kaebaja ei nõustu ka AKI poolt Teates esitatud seisukohaga, et Pank ei pea väljastama Kaebajale avaldusi, taotlusi, lepinguid, tehtud kõnesid, saadetud e-kirju jne, kuna need on

kahepoolse suhtluse väljendused ning olemas ka Kaebajal endal. IKÜM art 13 lg 4 ja art 14 lg 5 p a peavad silmas olukordi, kus andmete töötleja on andmesubjektile juba esitanud teabe ning andmesubjekt nõuab teabe uuesti esitamist. Andmesubjektidel ei pruugi olla alles kogu informatsioon, mida ta on edastanud ise (art 13) ning kindlasti ei saa eeldada, et andmesubjekt on olemas informatsioon, mille on edastanud kolmandad isikud (art 14). Täiesti sisutuks muutub aga AKI tõlgenduse korral art 20 lg 1, mille järgi Andmesubjekt on õigus saada teda puudutavaid isikuandmeid, mida ta on vastutavale töötajale esitanud, struktureeritult, üldkasutatavas vormingus üldkasutatavas vormingus ning masinloetaval kujul /.../. Juhul, kui vastutav töötaja ei peaks väljastama andmesubjektile andmeid, mille andmesubjekt on talle edastanud, siis jääb selgusetuks nimetatud sätte mõte ja eesmärk. Sätte mõte on aga tagada, et andmesubjektile oleks igal ajal võimalus saada isikuandmed, mille säilitamise kohustus on pandud vastutavale töötajale.

Kaebaja eeldab ja soovib, et AKI viib käesoleva vaide tulemusena läbi järelevaemenetluse eelnevalt esile toodud kaalutusvigadeta ning ebamõistlike viivitusteta ning teeb menetluse tulemusena seadusliku ja põhjendatud otsuse. Senine haldusakt – Teade - menetluse lõpetamise kohta ei ole olnud sisulistel ja formaalsetel põhjustel seadusega kooskõlas.

Käesolevaga kinnitame, et selles asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu muid menetlusi (kohtus ega muus asutuses).

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Olen tutvunud Teie kaebuse, sellega seotud dokumentide, sh menetluse lõpetamise teatega ning esitatud vaidega. Esitatud vaide osas leian järgnevat.

1. Vaide ese ehk vaidlustatav toiming

1.1. Vaide esitaja sooviks on:

„1. Tunnistada kehtetuks Andmekaitse Inspektsiooni 11.10.2019 haldusakt (teade) nr 2.1.-1/19/126 menetluse lõpetamise kohta;

2. Lahendada uuesti [Eraisiku] poolt 09.01.2019 esitatud sekkumistaotlus (kaebus).“

1.2. Vaide esitaja leiab, et AKI 11.10.2019 menetluse lõpetamise teade on haldusakt, järgmistel põhjustel: „Kuna AKI tõi Teates enda hinnangu Panga poolt Kaebaja isikuandmete töötlemise kohta info andmisele ning nentis rikkumiste tuvastamata jätmist, on sisuliselt keeldunud järelevaemenetluse raames Kaebaja taotletud meetmete rakendamisest. Seega on tegemist haldusmenetluse lõpetamisega sisulisel põhjusel, mis on võrdväärne haldusakti andmisest sisulise keeldumisega. HMS § 43 lg 2 järgi on keeldumine haldusakti andmisest käsitatav haldusaktina (vt ka Riigikohtu 23.03.2016 otsus nr 3-3-1-85-15, p 11; 22.10.2014 otsus nr 3-3-1-42-14). Seega on Kaebajal õigus esitada vaie Teate kui haldusorgani haldusakti peale.“

1.3. Haldusakt on haldusmenetluse seaduse (HMS) § 51 lg 1 kohaselt haldusorgani poolt haldusülesannete täitmisel avalikõiguslikus suhtes üksikjuhtumi reguleerimiseks antud, isiku õiguste või kohustuste tekitamisele, muutmisele või lõpetamisele suunatud korraldus, otsus, ettekirjutus, käskkiri või muu õigusakt.

1.4. AKI viidatud menetluse lõpetamise teade ei olnud korraldus, otsus, ettekirjutus, käskkiri ega mingi muu õigusakt. Sellega ei reguleeritud vaide esitaja õigusi või kohustusi. Lisaks märgin, et mitte iga järelevaemenetlus ei lõppe haldusakti andmisega. Näiteks, kui isikuandmete töötleja väljastab järelevaemenetluse käigus andmesubjektile tema soovitud isikuandmed ehk õiguslik olukord on taastatud. Sellises olukorras puudub vajadus koostada ettekirjutus isikuandmete väljastamiseks. Seetõttu ei saa vaide esitaja ka eeldada, et esitatud kaebuse tõttu koostatakse haldusakt.

1.5. AKI leiab, et vaidlustatud menetluse lõpetamise teade on toiming HMS § 106 mõistes. Haldusmenetluse käsiraamatu järgi on menetlustoimingud mh ka otsustused, millega algatatakse või lõpetatakse haldusmenetlus ilma sisulist otsust tegemata.¹ Ka kohtupraktikas on leitud, et AKI menetluse lõpetamise teade on toiming (vt Tallinna Ringkonnakohtu 01.10.2015

¹ A. Aedmaa jt. Haldusmenetluse käsiraamat, 2004, lk 257, p 9.1.3.5.

otsust nr 3-14-51724, täpsemalt p 13). Sama kohtuotsuse punktis lisaks märgitakse, et andmesubjektil puudub õigus nõuda AKI-lt konkreetse järelevalvemeetme rakendamist (s.o. haldusakti andmist).

1.6. Siiski, ka toiminguid on võimalik vaidlustada, sh on haldusorganil võimalik üle vaadata enda tehtud toiminguid. Seetõttu saan esitatud vaidest aru, et vaide esitaja soovib, et AKI uuendaks lõpetatud järelevalvemenetluse ehk jätkaks kaebuse menetlemist Panga suhtes.

2. Haldusmenetluse uuendamise nõuded

2.1. HMS § 44 määratleb ära need olukorrad, millal haldusmenetlust on võimalik uuendada. Selle järgi haldusorgan uuendab menetlusosalise taotlusel haldusmenetluse, kui:

2.1.1 taotluse esitaja õigusi kehtvalt piirava haldusakti andmise aluseks olnud asjaolu või õigusnorm on ära langenud;

2.1.2. asjas ilmnevad uued olulised tõendid, mis ei olnud isikule haldusmenetluse ajal teada;

2.1.3. jõustunud kohtuotsusega on tuvastatud, et haldusakt on antud või toiming on sooritatud pettuse või ähvardusega või muul viisil haldusorgani õigusvastase mõjutamise tulemusena või et haldusorgani nimel tegutsenud isik on haldusmenetluse käigus pannud toime kuriteo;

2.1.4. jõustunud kohtuotsusega on tühistatud kohtuotsus, millel haldusakt põhines.

2.2. Lisaks eeltoodud kohustustele on haldusorganil ka diskretsiooniõigus otsustamiseks, kas varasemalt lõpetatud menetluse uuendamiseks on ka mõni muu põhjus.

3. Sisulised põhjendused

3.1. Vaide esitaja on märkinud: „*Esiteks on Pank ilmselgelt pahatahtlikult eksitanud AKI-t ning kahetsusväärsetl on AKI ka seeläbi eksitusse sattunud. Nimelt ei kehtinud Kaebaja poolt Pangale tehtud teabenõude ajal (5.10.2018 päring) ning Panga poolt Kaebajale piiratud ulatuses isikuandmete väljastamise ja seega osalise väljastamata jätmise ajal (1.11.2018 ja 16.11.2018) KAS § 89³, mistõttu ei saanud Pank isikuandmete väljastamata jätmise hetkel sellele tugineda (ega tuginenudki). KAS § 89³ jõudis krediidiastutuste seadusesse alles isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadusega (vastu võetud 20.02.2019, jõustunud 15.03.2019) ning kuni selle hetkeni kehtinud KAS redaktsioonis (jõustunud 23.05.2018) analoogset andmesubjekti õiguste piirangut ei eksisteerinud. Küll aga kehtisid otsekohalduva IKÜM artiklid 15 ja 17-21, mis mh kohustasid andmete töötlejat väljastama andmesubjektile kõik tema kohta kogutud isikuandmed.*“.

3.2. Nõustun sellega, et oktoobris-novembris 2018 esitatud isikuandmete väljastamise päringute tegemise ajal puudus krediidiastutuste seaduses (KAS) § 89³ – see säte jõustus alles 15.03.2019. Kuna AKI lähtus menetluse lõpetamise teates ekslikult sellest infost, siis on põhjust menetluse uuendamiseks.

3.3. Muude vaides esitatud põhjenduste osas, ei näe ma vajadust eraldi seisukohta võtta, kuna vaie rahuldatakse ning järelevalvemenetlus uuendatakse (HMS § 56 lg 4). Uuendatud järelevalve käigus tehtavate võimalikele menetluslike toimingute ja võimaliku lõppotsuse osas viitan uuesti Tallinna Ringkonnakohtu 01.10.2015 otsuse nr 3-14-51724 punktile 13.

4. Vaidemenetluse väliselt märgin järgnevat:

4.1. On tõsi, et IKÜM art 15 annab andmesubjektile õiguse küsida enda kohta käivaid isikuandmeid, sh koopiaid töödeldavatest isikuandmetest (IKÜM art 15 lg 3 lause 1). Samas tuleb ka arvestada, et see koopiaid saamise õigus ei kahjustaks teiste isikute õigusi ja vabadusi (IKÜM art 15 lg 4). Samuti on võimalik, et siseriiklik seadusandlus piirab andmesubjekti õigust saada enda kohta käivaid isikuandmeid – erisusi lubab kehtestada IKÜM art 23. Nende asjaoludega peab ka isikuandmete töötleja arvestama, kui ta otsustab, kas ning mis ulatuses isikuandmeid on võimalik andmesubjektile väljastada.

4.2. AKI teostab isikuandmete töötlejate üle nii riiklikku- ja haldusjärelevalvet. Need mõlemad järelevalveliidid lähtuvad HMS-s sätestatud haldusmenetluse nõuetest. Kui mingil põhjusel peaks uuendatud menetlus viima selleni, et on vaja koostada ettekirjutus isikuandmete väljastamiseks, siis selle koostamisel arvestatakse HMS-s haldusaktile kehtivatest nõuetest. Üks nõuetest tuleneb HMS §-st 54: haldusakt on õiguspärane, kui ta on antud pädeva

haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele. See tähendab, et ka siis peab AKI arvestama kehtiva õigusega, sh ka KAS §-s 89³ sätestatuga.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Raavo Palu

Õigusdirektor

Peadirektori ülesannetes